

N° 38

GYARMATHY TIHAMÉR

Gazdag lelet | Rich Find, 1967

GYARMATHY TIHAMÉR (1915–2005)

Gazdag lelet | Rich Find, 1967

Olaj, farost | Oil on wood-fibre, 92 x 160 cm
Jelezve hátoldalon | Signed on the reverse: Gyarmathy 67 Gazdag lelet 67/4

ÉLETMŰJEGYZÉK-SZÁM | OEUVRE CATALOGUE NR.: 67/4.

KIÁLLÍTVA | EXHIBITED:

- | Gyarmathy Tihamér gyűjteményes kiállítása.
Műcsarnok, Budapest, 1979. november 23. – december 16. (katalóguson kívül)
- | Gyarmathy Tihamér kiállítása. Collegium Hungaricum, Bécs, 2004. február 19. – március 5.
- | Gyarmathy Tihamér életműkiállítása.
Szépművészeti Múzeum, Temesvár, 2011. szeptember 9. – október 31. (kat.: 24.)

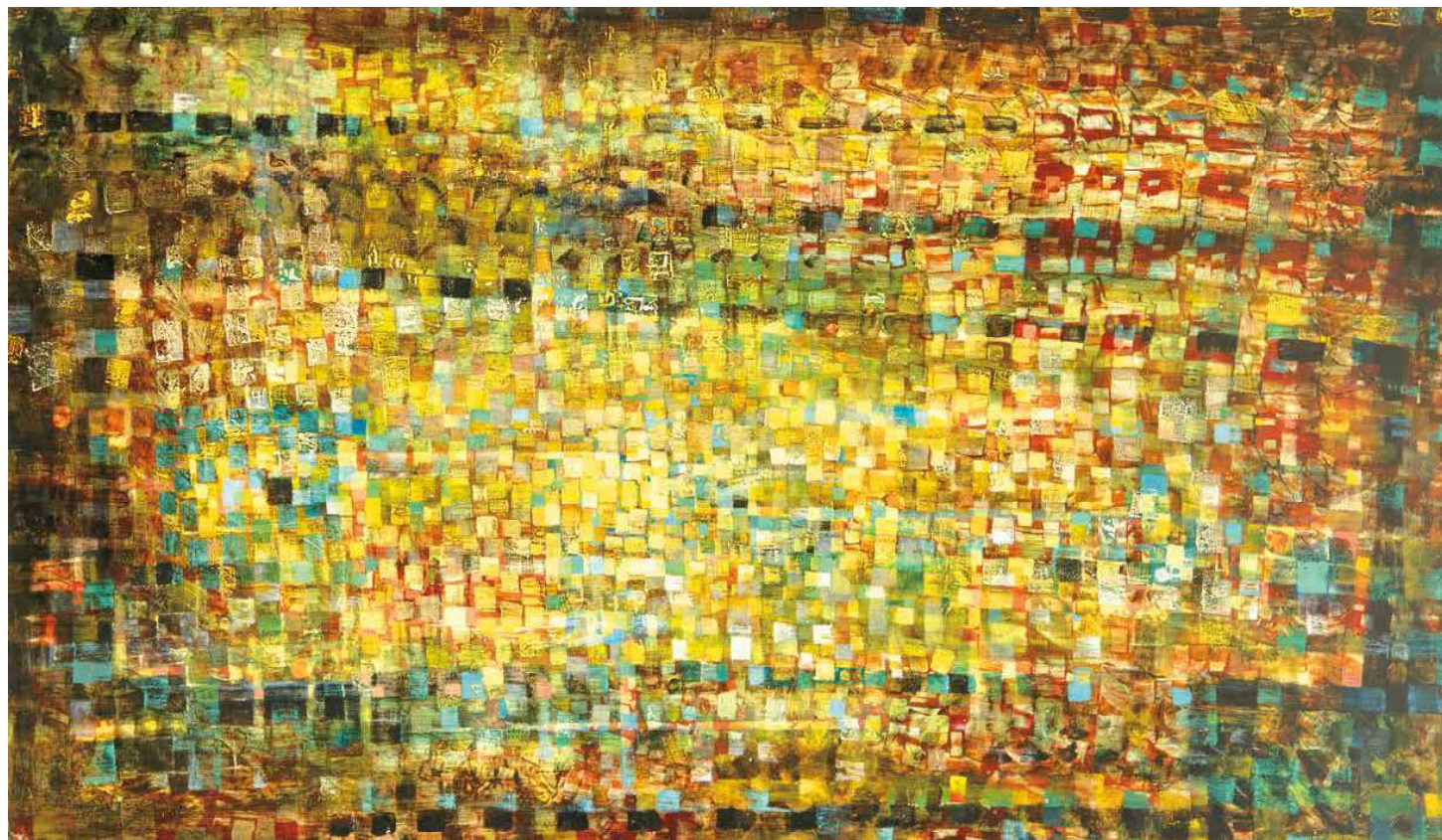
KIÁLLÍTVA ÉS REPRODUKÁLVA | EXHIBITED AND REPRODUCED:

- | Három nemzedék - Gyarmathy Tihamér, Rádóczy Gyarmathy Gábor, Giricz Máté kiállítása.
Rippl-Rónai Múzeum, Kaposvár, 2007. október 25. – december 9. (kat. sz. n.)

REPRODUKÁLVA | REPRODUCED:

- | Gyarmathy Tihamér festmények.
Szerk.: Csák Ferenc, Körmendi Galéria, Budapest-Sopron, 2004, 172.o.

Kezdő ár | Starting price: 8 500 000 Ft / 22 135 EUR
Becsérték: 14 000 000 – 20 000 000 Ft
Estimate: 36 458 – 52 083 EUR

1. Paul Klee: Virágzás, 1934
Beyeler Foundation, Riehen, Svájc

Kállai Ernő művészettörténész *A természet rejtett arca* című kötete, képekkel gazdagon illusztrálva 1947-ben jelent meg a Misztótfalusi Kiadónál. Kállai biztos értékítéletével, nemzetközi tájékozottságával, valamint tévedhetetlen kvalitásérzékeléssel vívta ki a művészek elismerését, és vált a hazai absztraktok szellemi vezetőjévé. A könyvkiadó egy kiállítóhelyiséggel is rendelkezett, ahol az Európai Iskolából kivált Elvont Művészek Csoportja rendezett, a politikai jégkorszak kibontakozásával sajnos csak tiszavirág életű kiállításokat. A beszédes névvel rendelkező Galéria a Négy Világtájhoz nevű kiállítóhelyiség 1947 februárjában adott teret az Új Világkép című tárlatnak a következő programmal: „*Úgy rendeztük ezt a kiállítást, hogy a természetből és a modern technika, meg építőművészet világából merített valóságos fényképeket, tervrajzokat, tudományos obrákat állítottunk az absztrakt festmények és szobrok mellé. Ezt az elrendezést többek között válaszul szántuk azoknak, akik az absztrakt művészetnek a reális élettel való kapcsolatát tagadják. A kiállítás ennek ellenkezőjét bizonyítja.*” Ezen a tárlaton részt vett Gyarmathy Tihamér is, többek között Mondrian, Moholy-Nagy,

Malevics, Henry Moore, Jean Arp, Brancusi, Picasso, Tanguy, Klee és Kandinszkij műveinek társaságában. Gyarmathy 1945-ben csatlakozott a hazai absztrakciót képviselő Európai Iskolához, majd innen kiválva lett alapító tagja az Elvont Művészek Csoportjának. Kállait a fordulat évében, 1948-ban eltávolították állásából, és haláláig alkalmi munkákból, szellemi emigrációban élt éppúgy, mint Gyarmathy, aki az absztrakt művészetek totális háttérbe szorításának következményeként 1948 és 1962 között, egy alkalom kivételével nem szerepelhetett a nyilvánosság előtt. Gyarmathy az absztrakt művek értelmezési lehetőségeiről így nyilatkozott egy 1995-ös interjúban: „*Mert mindlunk nem az volt a lényeg, hogy ne jelentsen semmit a forma és így legyen absztrakt, hanem az volt a lényeg, hogy ami összefüggésre rájön az ember, amit nem lehet logikailag fölfogni, mert hisz' nincs semmi elbeszélő jellege, ezért csak érzelmileg lehet befogadni. És ha azt érzelmileg fölfogja, akkor már ott tart, ahol a zenében tarthat. A lényeggel foglalkozik. A műnek a lényege az, hogy ha jó készülékkel áll valaki egy mű elé, akkor az kapjon egy olyan érzelmi vonatkozású ütest, ami maradandó marad*

benne.” Az absztrakt művészetek és a zene szoros kapcsolatának ma már könyvtárnyi az irodalma, de az 1940-es évek végének Magyarországon ez még a legújabb újdonság erejével hatott... volna, ha a politika nem szól közbe, és nem szorítja a kompozíció, az arány, a mérték és a ritmus törvényszerűségeit kereső absztrakt művészeket az ellehetetlenülés szélére és tovább. Gyarmathy univerzális távlatokat kutató jelképrendszerű művészete a „tiltott” kategóriába került, és csak az 1960-as évek végén, két évtizednyi lappangás után nyert ismét polgárjogot. Művészete Paul Klee festészetével egyidejű és rokon törekvésű, melyet Gyarmathy is elismert egy nyilatkozatában: „*[Paul Klee] elsőként utalt a mában arra, hogy az absztrakció és a szürrealizmus együttesse egy konstruktív képfogalmazás tiszta képi eszköze, mely megfelel az aktuális problémáknak.*” Gyarmathy *Gazdag lelet* című alkotása és absztrakt irányú társainak művészete egyetemes jelentőséggel bíró teljesítménye a hazai képzőművészet történelmének.

RUM ATTILA